SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
X kadencja

Druk nr 3311

Warszawa, 14 października 2026 r.

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o Instytucie imienia Ignacego Daszyńskiego.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy posłankę Annę Marię Żukowską.

(-) Bożena Borowiec; (-) Włodzimierz Czarzasty; (-) Jacek Czerniak; (-) Agnieszka Dziemianowicz-Bąk; (-) Krzysztof Gawkowski; (-) Daria Gosek-Popiołek; (-) Katarzyna Kotula; (-) Piotr Kowal; (-) Anita Kucharska-Dziedzic; (-) Marcin Kulasek; (-) Wanda Nowicka; (-) Dorota Olko; (-) Arkadiusz Sikora; (-) Wiesław Szczepański; (-) Andrzej Szejna; (-) Tadeusz Tomaszewski; (-) Tomasz Trela; (-) Katarzyna Ueberhan; (-) Joanna Wicha; (-) Dariusz Wieczorek; (-) Anna Maria Żukowska.

Projekt

USTAWA

z dnia … 2026 r.

o Instytucie imienia Ignacego Daszyńskiego

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa określa organizację i zadania Instytutu imienia Ignacego Daszyńskiego, zwanego dalej „Instytutem”.

Art. 2. 1. Instytut jest instytutem badawczym w rozumieniu ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (Dz. U. z 2026 r. poz. 741).

2. Instytut ma osobowość prawną.

3. Siedzibą Instytutu jest miasto stołeczne Warszawa.

4. Nadzór nad Instytutem sprawuje minister właściwy do spraw pracy, zwany dalej „ministrem”.

Art. 3. 1. Celem działalności Instytutu jest inicjowanie, podejmowanie i wspieranie działań mających na celu:

1) ochronę, kultywowanie oraz upowszechnianie myśli społecznej i politycznej Ignacego Daszyńskiego;
2) przybliżenie postaci Ignacego Daszyńskiego;
3) upowszechnianie wiedzy o historii polskiego parlamentaryzmu i promowanie wartości demokratycznych;
4) upowszechnianie wiedzy o historii walk o niepodległość Polski, o prawa obywatelskie i o prawa pracownicze;
5) krzewienie pamięci o historii emancypacyjnych ruchów społecznych i związków zawodowych;
6) ochronę dziedzictwa i upamiętnienie niepodległościowego nurtu polskiej lewicy.

2. Instytut realizuje cele, o których mowa w ust. 1, w szczególności poprzez:

1) prowadzenie badań naukowych oraz upowszechnianie ich wyników;
2) działalność wydawniczą, dokumentacyjną, informacyjną, promocyjną i biblioteczną dotyczącą przedmiotu działania Instytutu;
3) opiekę nad miejscami pamięci o Ignacym Daszyńskim oraz innych przedstawicielach ruchu lewicy niepodległościowej;
4) organizowanie uroczystości, konferencji, sympozjów, wykładów, seminariów, dyskusji oraz prowadzenie innej działalności popularyzatorskiej;
5) organizowanie konkursów oraz ustanawianie programów stypendialnych.

Art. 4. 1. Instytut działa na podstawie ustawy i statutu.

2. Minister, w drodze zarządzenia, nadaje Instytutowi statut, w którym określa organizację wewnętrzną Instytutu, mając na względzie prawidłowe i sprawne wykonywanie zadań przez Instytut.

3. W sprawach nieuregulowanych niniejszą ustawą do Instytutu stosuje się przepisy ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych. Ministrem nadzorującym w rozumieniu przepisów, o których mowa w zdaniu pierwszym, jest minister.

Rozdział 2

Organy i organizacja Instytutu

Art. 5. Organami Instytutu są:

1) Dyrektor Instytutu;
2) Rada Naukowa.

Art. 6. 1. Dyrektor Instytutu kieruje Instytutem i reprezentuje go na zewnątrz.

2. Dyrektora Instytutu powołuje i odwołuje minister.

3. Kandydata lub kandydatów na stanowisko Dyrektora Instytutu przedstawia Rada Naukowa w terminie 3 miesięcy od dnia powstania wakatu na tym stanowisku.

4. Kadencja Dyrektora Instytutu trwa 5 lat.

5. Powołanie, o którym mowa w ust. 2, stanowi nawiązanie stosunku pracy na podstawie powołania w rozumieniu ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2026 r. poz. 1245).

6. Do czasu powołania Dyrektora Instytutu minister może powierzyć pełnienie obowiązków Dyrektora Instytutu wyznaczonej osobie na okres nie dłuższy niż rok.

Art. 7. 1. Na stanowisko Dyrektora Instytutu może być powołana osoba, która:

1) jest obywatelem polskim;
2) korzysta z pełni praw publicznych;
3) nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe;
4) posiada co najmniej tytuł zawodowy magistra albo równorzędny;
5) wyróżnia się wiedzą z zakresu historii Polski i Narodu Polskiego;
6) cieszy się nieposzlakowaną opinią i daje rękojmię prawidłowego wykonywania powierzonych zadań;
7) w okresie od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. nie pracowała w organach bezpieczeństwa państwa w rozumieniu art. 2 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2025 r. poz. 1519), nie pełniła w nich służby ani nie współpracowała z tymi organami.

2. Wynagrodzenie Dyrektora Instytutu ustala minister zgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi (Dz. U. z 2019 r. poz. 2136).

3. Odwołanie Dyrektora Instytutu przed upływem kadencji następuje w przypadku:

1) złożenia rezygnacji;
2) utraty zdolności do pełnienia powierzonych obowiązków na skutek długotrwałej choroby, trwającej dłużej niż 6 miesięcy;
3) stwierdzenia, że Dyrektor Instytutu nie spełnia któregokolwiek z wymagań określonych w ust. 1 pkt 1-4 lub 7;

4) naruszenia przepisów prawa w związku z zajmowanym stanowiskiem;
5) złożenia niezgodnego z prawdą oświadczenia, o którym mowa w art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów, stwierdzonego prawomocnym orzeczeniem sądu.

4. Kadencja Dyrektora Instytutu wygasa przed upływem okresu, o którym mowa w art. 6 ust. 4, w razie jego śmierci lub odwołania.

Art. 8. Osoba powołana na stanowisko Dyrektora Instytutu nie może:

1) zajmować innego stanowiska, z wyjątkiem zatrudnienia w uczelni w grupie pracowników badawczych lub badawczo-dydaktycznych albo na stanowisku naukowym w Polskiej Akademii Nauk, instytucie badawczym lub innej jednostce prowadzącej działalność naukową, ani wykonywać innych zajęć zarobkowych niedających się pogodzić z obowiązkami i godnością jego urzędu;
2) należeć do partii politycznej;
3) wykonywać innych czynności, które pozostają w sprzeczności z jego obowiązkami albo mogą wywołać podejrzenie o jego stronniczość lub interesowność;
4) prowadzić działalności publicznej niedającej się pogodzić z obowiązkami i godnością jego urzędu.

Art. 9. Do zadań i obowiązków Dyrektora Instytutu należy:

1) kierowanie pracami Instytutu i reprezentowanie go na zewnątrz;
2) ustalanie rocznego planu działalności Instytutu;
3) ustalanie rocznego planu finansowego Instytutu;
4) opracowywanie rocznego sprawozdania z działalności Instytutu i przedstawianie go ministrowi, nie później niż do dnia 31 marca roku następującego po roku, którego dotyczy sprawozdanie;
5) sprawowanie zarządu nad mieniem Instytutu;
6) prowadzenie gospodarki finansowej Instytutu;
7) podejmowanie czynności w sprawach z zakresu prawa pracy;
8) przedstawianie sprawozdania, o którym mowa w pkt 4, sejmowym komisjom właściwym ze względu na przedmiotowy zakres ich działania, w terminie do dnia 31 marca roku następującego po roku, którego dotyczy sprawozdanie;
9) sporządzanie rocznego sprawozdania finansowego Instytutu i przedstawianie go ministrowi;
10) rozliczanie dotacji otrzymanych z budżetu państwa.

Art. 10. 1. Zadania i kompetencje Rady Naukowej, czas trwania jej kadencji oraz kwalifikacje osób będących członkami Rady Naukowej, a także tryb powoływania Rady Naukowej określa statut Instytutu.

2. Rada Naukowa składa się z nie mniej niż trzech i nie więcej niż siedmiu członków.

3. Z tytułu działalności w Radzie Naukowej nie przysługuje wynagrodzenie.

4. Do Rady Naukowej nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych w zakresie dotyczącym uchwalania statutu Instytutu oraz opiniowania rocznego planu finansowego Instytutu.

Rozdział 3

Gospodarka Instytutu

Art. 11. Instytut prowadzi samodzielną gospodarkę finansową na zasadach określonych w niniejszej ustawie oraz ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych.

Art. 12. 1. Przychodem Instytutu jest coroczna dotacja podmiotowa z budżetu państwa, przekazywana przez ministra ze środków ujętych w części budżetowej, której jest dysponentem, przeznaczona na pokrycie bieżących kosztów realizacji zadań Instytutu, o których mowa w art. 3.

2. Przychodami Instytutu mogą być również:

1) środki pochodzące z funduszy Unii Europejskiej;
2) środki pochodzące z programów badawczych;
3) przychody ze sprzedaży albo z tytułu przekazania do odpłatnego używania składników mienia będącego własnością Instytutu;
4) darowizny, spadki i zapisy;
5) przychody z innych tytułów.

Art. 13. 1. Podstawą gospodarki finansowej Instytutu jest roczny plan finansowy ustalany na okres roku obrotowego. Rokiem obrotowym jest rok kalendarzowy.

2. Roczny plan finansowy ustala Dyrektor Instytutu.

Art. 14. 1. Tworzy się następujące fundusze Instytutu:

1) fundusz statutowy;
2) fundusz rezerwowy;
3) fundusz stypendialny;
4) zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, który tworzy się na zasadach określonych w ustawie z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz.U. z 2024 r. poz. 288 oraz z 2026 r. poz. 25 i 1123);
5) inne fundusze, jeżeli obowiązek ich utworzenia wynika z odrębnych przepisów.

2. Fundusz statutowy Instytutu stanowi równowartość majątku Instytutu według stanu na dzień rozpoczęcia działalności.

3. Fundusz stypendialny tworzy się ze środków z dotacji podmiotowej, o której mowa w art. 12 ust. 1, w kwocie nie wyższej niż 5 % dotacji podmiotowej z budżetu państwa. Fundusz stypendialny może zostać powiększony o środki przekazane Instytutowi na podstawie odrębnych umów o finansowanie lub dofinansowanie stypendiów.

4. Podziału zysku netto dokonuje minister na wniosek Dyrektora Instytutu. Minister, mając na względzie dbałość o prawidłowe funkcjonowanie Instytutu, może dokonać innego niż wnioskowany podziału zysku.

5. Stratę netto Instytutu pokrywa się z funduszu rezerwowego, a w części przewyższającej wysokość tego funduszu z funduszu statutowego.

Art. 15. 1. Instytut może ustanawiać i finansować stypendia dla osób prowadzących badania w zakresie objętym celami działalności Instytutu, określonymi w art. 3 ust. 1, oraz dla zwycięzców konkursów organizowanych przez Instytut, o których mowa w art. 3 ust. 2 pkt 5.

2. Minister określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki i tryb przyznawania oraz pozbawiania stypendiów, o których mowa w ust. 1, a także rodzaje i wysokość stypendiów, mając na względzie wspieranie realizacji celów działalności Instytutu, dostosowanie wysokości stypendiów do

ich rodzaju oraz możliwości finansowych funduszu stypendialnego, a także zapewnienie prostoty, jednolitości i przejrzystości procedury.

Rozdział 4

Przepisy dostosowujące, przejściowe i końcowe

Art. 16. Tworzy się Instytut imienia Ignacego Daszyńskiego.

Art. 17. 1. Minister, na zasadach określonych w odrębnych przepisach, wyposaży Instytut w nieruchomości niezbędne do rozpoczęcia jego działalności lub zapewni Instytutowi środki na pozyskanie takich nieruchomości. Państwowe jednostki budżetowe mogą, przez 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, nieodpłatnie przekazywać na potrzeby Instytutu mienie pozostające w ich władaniu.

2. Instytut jest zwolniony z podatku dochodowego od osób prawnych oraz podatku od towarów i usług z tytułu wyposażenia, o którym mowa w ust. 1.

3. Instytut nie ponosi opłat sądowych w zakresie związanym z wyposażeniem, o którym mowa w ust. 1.

Art. 18. 1. Minister przyzna Instytutowi w 2026 r. ze środków budżetu państwa ujętych w części budżetowej, której jest dysponentem, jednorazową dotację w wysokości 10 milionów złotych na pierwsze wyposażenie w środki obrotowe.

2. Niewykorzystane w roku 2026 środki dotacji, o której mowa w ust. 1, przechodzą na kolejne lata obrotowe.

3. Środki dotacji, o których mowa w ust. 2, mogą zostać również przeznaczone na:

1) pozyskanie, za zgodą ministra, nieruchomości niezbędnych do rozpoczęcia działalności Instytutu w przypadku niewyposażenia Instytutu w nieruchomości zgodnie z art. 17 ust. 1;
2) finansowanie kosztów, w tym inwestycji, związanych z działalnością Instytutu.

Art. 19. 1. Minister, w drodze zarządzenia, powoła w terminie 14 dni od dnia wejścia w życie ustawy Pełnomocnika do spraw Organizacji Instytutu imienia Ignacego Daszyńskiego, zwanego dalej „Pełnomocnikiem”, określając zakres jego zadań i środki niezbędne do ich realizacji oraz ustalając jego wynagrodzenie.

2. Celem działania Pełnomocnika jest zorganizowanie Instytutu, zatrudnienie pracowników Instytutu oraz podjęcie innych czynności niezbędnych do rozpoczęcia pracy Instytutu.

3. Pełnomocnik, od dnia powołania, wykonuje zadania i obowiązki Dyrektora Instytutu.

4. Pełnomocnik kończy swoją działalność z chwilą powołania Dyrektora Instytutu albo powierzenia pełnienia obowiązków Dyrektora Instytutu zgodnie z art. 6 ust. 6.

Art. 20. 1. Instytut nabywa osobowość prawną z dniem wejścia w życie ustawy.

2. Pełnomocnik niezwłocznie złoży wniosek o wpisanie Instytutu do Krajowego Rejestru Sądowego.

Art. 21. Minister powołuje Dyrektora Instytutu w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, z zastrzeżeniem art. 6 ust. 6.

Art. 22. 1. Roczny plan finansowy Instytutu na rok 2026 ustala Pełnomocnik.

2. Do czasu ustalenia rocznego planu finansowego Instytutu na rok 2027 podstawę gospodarki finansowej Instytutu w roku 2027 stanowi projekt tego planu.

Art. 23. 1. W celu wykonania przepisów ustawy Prezes Rady Ministrów dokonuje, w drodze rozporządzenia, przeniesienia planowanych dochodów i wydatków budżetowych, w tym wynagrodzeń oraz limitów zatrudnienia, między częściami, działami i rozdziałami budżetu państwa z zachowaniem przeznaczenia środków publicznych wynikającego z ustawy budżetowej.

2. W celu wykonania przepisów ustawy minister dokona przeniesienia wydatków między działami klasyfikacji budżetowej w ramach części budżetowej, której jest dysponentem.

Art. 24. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Uzasadnienie

Projektodawcy proponują utworzenie Instytutu imienia Ignacego Daszyńskiego, którego zadaniem będzie ochrona, badanie i upowszechnianie dorobku tego wybitnego polityka, działacza społecznego oraz jednego z Ojców Niepodległości. Powołanie Instytutu ma służyć zachowaniu pamięci o jego działalności oraz popularyzowaniu myśli społecznej i politycznej łączącej dążenie do niepodległości Polski z obroną demokracji, praw pracowniczych i sprawiedliwości społecznej.

Ignacy Daszyński należał do najważniejszych przedstawicieli polskiego ruchu socjalistycznego i niepodległościowego. W swojej działalności wiązał sprawę odzyskania własnego państwa z poprawą warunków życia ludzi pracy oraz zapewnieniem im udziału w życiu publicznym. Jako parlamentarzysta, organizator i publicysta występował w obronie praw politycznych i społecznych oraz wolności prasy. Jego dorobek stanowi istotną część polskiej tradycji demokratycznej, opartej na przekonaniu, że niepodległość państwa powinna służyć wolności i podmiotowości jego obywateli.

Szczególne miejsce w działalności Ignacego Daszyńskiego zajmuje udział w odbudowie państwowości polskiej w 1918 r. Dnia 7 listopada 1918 r. stanął na czele Tymczasowego Rządu Ludowego Republiki Polskiej w Lublinie. Po powrocie Józefa Piłsudskiego do Warszawy Daszyński wraz z rządem lubelskim oddał się do jego dyspozycji. Dnia 14 listopada 1918 r. Piłsudski powierzył mu misję utworzenia rządu, której nie udało się zrealizować. Następnie Daszyński poparł gabinet Jędrzeja Moraczewskiego. W 1920 r., w okresie zagrożenia niepodległości Polski, objął funkcję wicepremiera w Rządzie Obrony Narodowej kierowanym przez Wincentego Witosa. Jego udział w tym rządzie był wyrazem współpracy ponad podziałami politycznymi na rzecz obrony państwa.

Istotnym elementem dziedzictwa Ignacego Daszyńskiego pozostaje działalność parlamentarna. W latach 1928–1930 sprawował urząd Marszałka Sejmu, stając w obronie znaczenia parlamentu i zasad demokracji. Jego postawa stanowi punkt odniesienia dla refleksji nad odpowiedzialnością osób pełniących funkcje publiczne, poszanowaniem instytucji państwowych oraz znaczeniem pluralizmu politycznego.

Utworzenie Instytutu wpisuje się w obchody Roku Ignacego Daszyńskiego, ustanowionego przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uchwałą z dnia 26 września 2025 r. W 2026 r. przypadają 160. rocznica jego urodzin oraz 90. rocznica śmierci. Powołanie instytucji prowadzącej stałą działalność badawczą, dokumentacyjną i edukacyjną pozwoli nadać upamiętnieniu jego dorobku trwały wymiar, wykraczający poza obchody rocznicowe.

W ocenie projektodawców dziedzictwo Ignacego Daszyńskiego oraz polskiego ruchu socjalistycznego i niepodległościowego zasługuje na systematyczne badanie i upowszechnianie. Obejmuje ono zarówno działalność polityczną, jak i inicjatywy społeczne, oświatowe i kulturalne służące zwiększaniu udziału obywateli w życiu publicznym. Poznawanie tego dorobku umożliwia pełniejsze przedstawienie procesów, które doprowadziły do odzyskania niepodległości, rozwoju parlamentaryzmu oraz kształtowania praw społecznych w Polsce.

Projektowana instytucja ma zapewnić trwałe zaplecze organizacyjne i finansowe dla badań oraz działań popularyzatorskich w tym zakresie. Jej działalność powinna uzupełniać i wspierać przedsięwzięcia prowadzone przez uczelnie, archiwa, biblioteki, muzea, organizacje społeczne i środowiska pielęgnujące pamięć o Ignacym Daszyńskim. Współpraca z tymi podmiotami pozwoli szerzej udostępniać materiały historyczne, rozwijać wspólne projekty badawcze oraz docierać z ofertą edukacyjną do różnych grup odbiorców.

Proponuje się, aby Instytut działał jako instytut badawczy posiadający osobowość prawną, z siedzibą w Warszawie. Nadzór nad Instytutem będzie sprawował minister właściwy do spraw pracy. Rozwiązanie to nawiązuje do społecznego wymiaru dorobku Ignacego Daszyńskiego, w szczególności jego zaangażowania w poprawę sytuacji ludzi pracy i rozwój praw społecznych. Instytut będzie działał na podstawie ustawy oraz statutu nadanego przez ministra. W sprawach nieuregulowanych

projektowaną ustawą zastosowanie znajdą przepisy ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych.

Do podstawowych celów działalności Instytutu należeć będą:

- ochrona, kultywowanie oraz upowszechnianie myśli społecznej i politycznej Ignacego Daszyńskiego;
- przybliżenie postaci Ignacego Daszyńskiego;
- upowszechnianie wiedzy o historii polskiego parlamentaryzmu i promowanie wartości demokratycznych;
- upowszechnianie wiedzy o historii walk o niepodległość Polski, o prawa obywatelskie i o prawa pracownicze;
- krzewienie pamięci o historii emancypacyjnych ruchów społecznych i związków zawodowych;
- ochrona dziedzictwa i upamiętnienie niepodległościowego nurtu polskiej lewicy.

Instytut powyższe cele zrealizuje m.in. poprzez:

- prowadzenie badań naukowych oraz upowszechnianie ich wyników;
- działalność wydawniczą, dokumentacyjną, informacyjną, promocyjną i biblioteczną dotyczącą przedmiotu działania Instytutu;
- opiekę nad miejscami pamięci o Ignacym Daszyńskim oraz innymi przedstawicielami ruchu lewicy niepodległościowej;
- organizowanie uroczystości, konferencji, sympozjów, wykładów, seminariów, dyskusji oraz prowadzenie innej działalności popularyzatorskiej;
- organizowanie konkursów oraz ustanawianie programów stypendialnych.

Realizacja celów będzie następowała przez prowadzenie badań naukowych, działalności wydawniczej, dokumentacyjnej, bibliotecznej i eduokacyjnej. Instytut będzie gromadził, opracowywał, zabezpieczał i udostępniał materiały dotyczące przedmiotu swojej działalności, w tym dokumenty, publikacje, relacje i inne świadectwa historyczne. Istotne znaczenie będzie miała digitalizacja zbiorów, umożliwiająca korzystanie z nich niezależnie od miejsca zamieszkania odbiorców.

Przewiduje się również organizowanie wystaw stałych, czasowych i objazdowych, konferencji, sympozjów, wykładów, seminariów, dyskusji oraz konkursów wiedzy o Ignacym Daszyńskim i jego współpracownikach. Działania te pozwolą powiązać badania naukowe z upowszechnianiem ich wyników oraz wykorzystaniem w edukacji historycznej i obywatelskiej. Projekt przewiduje ponadto możliwość ustanawiania i finansowania stypendiów na zasadach określonych w ustawie i przepisach wykonawczych.

Organami Instytutu będą Dyrektor Instytutu oraz Rada Naukowa. Dyrektor będzie kierował działalnością Instytutu i reprezentował go na zewnątrz, ustalał roczny plan działalności Instytutu oraz plan finansowy, zarządzał mieniem oraz odpowiadał za gospodarkę finansową. Do jego obowiązków będzie należało również przygotowywanie sprawozdań i rozliczanie dotacji otrzymanych z budżetu państwa. Dyrektora będzie powoływał minister na pięcioletnią kadencję.

Projekt określa wymagania wobec osoby powoływanej na stanowisko Dyrektora oraz ograniczenia służące zapewnieniu bezstronności wykonywania tej funkcji, w tym zakaz przynależności do partii politycznej. Rozwiązania te mają służyć prowadzeniu działalności Instytutu w interesie publicznym oraz zapewnieniu jej naukowego i edukacyjnego charakteru.

Rada Naukowa będzie liczyła od trzech do siedmiu członków. Jej zadania i kompetencje, czas trwania kadencji, kwalifikacje członków oraz tryb powoływania określi statut Instytutu. Z tytułu działalności w Radzie Naukowej nie będzie przysługiwało wynagrodzenie.

Instytut będzie prowadził samodzielną gospodarkę finansową na podstawie rocznego planu finansowego. Podstawowym źródłem finansowania bieżącej realizacji jego zadań będzie coroczna

dotacja podmiotowa z budżetu państwa, przekazywana przez ministra właściwego do spraw pracy. Projekt przewiduje również możliwość pozyskiwania środków z funduszy Unii Europejskiej, programów badawczych, darowizn, spadków, zapisów oraz innych źródeł wskazanych w ustawie.

Na rozpoczęcie działalności przewidziano jednorazową dotację w wysokości 10 mln zł na pierwsze wyposażenie w środki obrotowe. Kwota ta nie obejmuje całości przyszłych kosztów funkcjonowania Instytutu. Dalsze wydatki budżetu państwa będą wynikały przede wszystkim z finansowania jego bieżącej działalności oraz zapewnienia warunków lokalowych i organizacyjnych. Wysokość corocznej dotacji powinna odpowiadać zakresowi planowanych zadań i kosztom ich realizacji.

Przepisy dostosowujące i przejściowe określają zasady wyposażenia Instytutu w nieruchomości i inne składniki mienia oraz organizacji jego działalności. Minister powoła Pełnomocnika do spraw organizacji Instytutu imienia Ignacego Daszyńskiego, którego zadaniem będzie podjęcie czynności niezbędnych do rozpoczęcia pracy Instytutu, w tym zatrudnienie pracowników. Do czasu powołania Dyrektora albo powierzenia pełnienia obowiązków Dyrektora wyznaczonej osobie Pełnomocnik będzie wykonywał zadania i obowiązki Dyrektora.

Projekt przewiduje wydanie przez ministra właściwego do spraw pracy rozporządzenia określającego szczegółowe warunki i tryb przyznawania oraz pozbawiania stypendiów, a także ich rodzaje i wysokość. Przewiduje również wydanie przez Prezesa Rady Ministrów rozporządzenia dotyczącego przeniesienia planowanych dochodów i wydatków budżetowych w celu wykonania ustawy. Organizacja wewnętrzna Instytutu zostanie określona w statucie nadanym przez ministra w drodze zarządzenia.

Proponuje się, aby ustawa weszła w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia. Utworzenie Instytutu nastąpi z dniem wejścia w życie ustawy, natomiast czynności niezbędne do zorganizowania jego działalności będą podejmowane w terminach określonych w przepisach dostosowujących i przejściowych.

Rozważano inne niż projekt ustawy środki umożliwiające osiągnięcie zamierzonego celu, lecz wybrano utworzenie odrębnego Instytutu ze względu na potrzebę zapewnienia ciągłości i koordynacji działań oraz samodzielności organizacyjnej i finansowej.

Projekt jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Projekt nie wymaga przedłożenia właściwym instytucjom i organom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt nie zawiera przepisów regulacyjnych lub przepisów określających wymogi dotyczące świadczenia usług transgranicznych w rozumieniu ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (Dz. U. z 2026 r. poz. 166).

DEKLAROWANE SKUTKI REGULACJI (DSR)
projektu ustawy

Informacja o projekcie

a) Tytuł projektu:

o Instytucie imienia Ignacego Daszyńskiego

b) Przedstawiciel wnioskodawcy:

Posłanka Anna-Maria Żukowska

I. Część wstępna

[1] Zwięzły opis zidentyfikowanego problemu i proponowanych rozwiązań.

Projekt odpowiada na potrzebę zapewnienia trwałych ram organizacyjnych i finansowych dla badań nad dorobkiem Ignacego Daszyńskiego oraz upowszechniania jego myśli społecznej i politycznej. Celem proponowanej regulacji jest również rozwijanie wiedzy o historii polskiego parlamentaryzmu, walk o niepodległość Polski, prawa obywatelskie i pracownicze oraz o dziedzictwie niepodległościowego nurtu polskiej lewicy, emancypacyjnych ruchów społecznych i związków zawodowych.
Proponuje się utworzenie Instytutu imienia Ignacego Daszyńskiego jako instytutu badawczego posiadającego osobowość prawną, nadzorowanego przez ministra właściwego do spraw pracy. Instytut będzie prowadził badania i popularyzował ich wyniki, realizował działalność wydawniczą i edukacyjną, sprawował opiekę nad miejscami pamięci, a także organizował konkursy i ustanawiał programy stypendialne. Projekt określa cele i zadania Instytutu, jego organizację, zasady nadzoru i finansowania oraz rozwiązania umożliwiające rozpoczęcie działalności.

[2] Czy były rozważane rozwiązania alternatywne?

- **Tak**
- Nie

Rozważano następujące rozwiązania alternatywne:
1. Utworzenie jednostki w ramach istniejącej instytucji naukowej lub kulturalnej, np. uczelni lub muzeum, zajmującej się badaniem i upowszechnianiem dorobku Ignacego Daszyńskiego oraz dziedzictwa lewicy niepodległościowej. Rozwiązanie to pozwoliłoby wykorzystać istniejące zaplecze organizacyjne, jednak ograniczałoby samodzielność jednostki i uzależniało realizację jej zadań od priorytetów instytucji macierzystej.
2. Utworzenie jednostki edukacyjno-badawczej w strukturze urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw pracy. Wariant ten nie wymagałby tworzenia odrębnej osoby prawnej, jednak wiązałby działalność jednostki bezpośrednio ze strukturą i bieżącymi zadaniami ministerstwa, ograniczając jej samodzielność organizacyjną i finansową.

3. Realizację zadań przez system dotacji i partnerstw z organizacjami pozarządowymi oraz placówkami naukowymi, kulturalnymi i edukacyjnymi. Rozwiązanie to mogłoby ograniczyć koszty tworzenia nowej instytucji, lecz utrudniałoby zapewnienie ciągłości i koordynacji badań, działalności popularyzatorskiej oraz opieki nad miejscami pamięci.

Wybrano utworzenie odrębnego Instytutu, aby zapewnić trwałe ramy organizacyjne i finansowe oraz skupić odpowiedzialność za realizację tych zadań w jednej wyspecjalizowanej instytucji.

II. Wymogi określone w art. 34 ust. 2 pkt 3–5 regulaminu Sejmu

[3] Jakie są przewidywane skutki prawne projektowanych rozwiązań?

Projektowana ustawa ustanowi podstawę prawną funkcjonowania Instytutu imienia Ignacego Daszyńskiego jako instytutu badawczego. Projekt przewiduje utworzenie wyspecjalizowanej instytucji, określenie jej zadań i organizacji oraz zapewnienie ustawowych podstaw finansowania. Nie przewiduje likwidacji ani przekształcenia istniejących podmiotów lub ograniczenia ich działalności.

Instytut nabędzie osobowość prawną z dniem wejścia ustawy w życie i będzie podlegał wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego. Nadzór nad nim będzie sprawował minister właściwy do spraw pracy. Organami Instytutu będą Dyrektor Instytutu oraz Rada Naukowa. Ustawa określi zasady powoływania i odwoływania Dyrektora, wymagania wobec osoby zajmującej to stanowisko oraz ograniczenia dotyczące łączenia funkcji z inną aktywnością, w tym zakaz przynależności do partii politycznej. Ustanowi również obowiązki związane z planowaniem działalności i sprawozdawczością.

Pod względem systemowym projekt opiera się na rozwiązaniach ustawy o instytutach badawczych, stosowanej w sprawach nieuregulowanych projektowaną ustawą. Model organizacyjny i finansowy nawiązuje do ustawy o Instytucie imienia Wincentego Witosa. Przepisy szczególne dotyczą między innymi utworzenia Instytutu bezpośrednio ustawą, nabycia osobowości prawnej przed wpisem do KRS, powoływania Dyrektora, organizacji Rady Naukowej, nadawania statutu oraz finansowania działalności. Projekt nie nowelizuje bezpośrednio innych ustaw, lecz ustanawia rozwiązania szczególne wobec regulacji ogólnych.

Skutkiem finansowoprawnym będzie ustanowienie podstaw przekazywania Instytutowi corocznej dotacji podmiotowej oraz jednorazowej dotacji w wysokości 10 mln zł na pierwsze wyposażenie w środki obrotowe. Ustawa określi fundusze Instytutu, zasady podziału zysku i pokrywania straty oraz możliwość ustanawiania i finansowania stypendiów dla osób prowadzących badania w zakresie objętym celami Instytutu i zwycięzców organizowanych przez niego konkursów. Przyznanie stypendium będzie fakultatywne; samo spełnienie ustawowego kryterium przynależności do grupy potencjalnych beneficjentów nie będzie oznaczać automatycznego nabycia prawa do świadczenia. Szczegółowe warunki i tryb przyznawania oraz pozbawiania stypendiów, a także ich rodzaje i wysokość określi rozporządzenie ministra.

Założenia projektów podstawowych aktów wykonawczych
W projekcie ustawy przewidziano dwa upoważnienia ustawowe do wydania rozporządzeń.

1. Rozporządzenie ministra właściwego do spraw pracy w sprawie stypendiów przyznawanych przez Instytut imienia Ignacego Daszyńskiego.

Rozporządzenie wydane na podstawie art. 15 ust. 2 ustawy określi szczegółowe warunki i tryb przyznawania oraz pozbawiania stypendiów, a także ich rodzaje i wysokość. Celem regulacji będzie stworzenie przejrzystych i jednolitych zasad wspierania osób prowadzących badania w zakresie objętym celami działalności Instytutu oraz zwycięzców konkursów organizowanych przez Instytut.

Przewiduje się wyodrębnienie stypendiów służących prowadzeniu badań oraz stypendiów dla zwycięzców konkursów. Warunki ich przyznawania zostaną dostosowane do charakteru poszczególnych rodzajów stypendiów. W odniesieniu do stypendiów badawczych ocena będzie uwzględniać związek planowanych badań z celami działalności Instytutu, ich wartość merytoryczną oraz możliwość realizacji przedstawionego programu badań. W przypadku stypendiów dla zwycięzców konkursów podstawą przyznania świadczenia będzie udokumentowany wynik konkursu.

Rozporządzenie określi sposób ogłaszania naboru, zakres informacji i dokumentów niezbędnych do ubiegania się o stypendium, zasady składania i uzupełniania wniosków, sposób ich oceny oraz informowania o wynikach. Procedura zostanie ukształtowana z uwzględnieniem równego traktowania osób ubiegających się o stypendium, jawności kryteriów oraz ograniczenia wymogów formalnych do niezbędnego zakresu.
Wysokość stypendiów zostanie określona bezpośrednio w rozporządzeniu, z uwzględnieniem ich rodzaju, okresu, na jaki będą przyznawane, oraz możliwości finansowych funduszu stypendialnego. Rozwiązania te będą służyć zapewnieniu rzeczywistego wsparcia stypendystów przy zachowaniu możliwości finansowania świadczeń ze środków przeznaczonych na ten cel.
Rozporządzenie określi również szczegółowe warunki i tryb pozbawiania stypendium, powiązane z niespełnianiem warunków jego przyznania lub zaprzestaniem ich spełniania. Procedura będzie przewidywać poinformowanie stypendysty o przyczynach zamierzonego pozbawienia świadczenia oraz umożliwienie mu przedstawienia wyjaśnień przed rozstrzygnięciem sprawy.

2. Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów w sprawie przeniesienia planowanych dochodów i wydatków budżetowych w związku z utworzeniem Instytutu imienia Ignacego Daszyńskiego
Rozporządzenie wydane na podstawie art. 23 ust. 1 ustawy będzie służyć dostosowaniu układu budżetu państwa do realizacji zadań wynikających z utworzenia Instytutu. Określi przeniesienia planowanych dochodów i wydatków budżetowych, w tym wynagrodzeń oraz limitów zatrudnienia, między częściami, działami i rozdziałami budżetu państwa, z zachowaniem przeznaczenia środków publicznych wynikającego z ustawy budżetowej.
W rozporządzeniu zostaną wskazane pozycje budżetowe, w których nastąpią zmniejszenia i odpowiadające im zwiększenia, oraz wielkości dokonywanych przeniesień. Szczegółowe zestawienie zostanie przedstawione w załącznikach, z wyodrębnieniem dochodów, wydatków, wynagrodzeń i limitów zatrudnienia w zakresie objętym przeniesieniami. Zakres oraz wielkość przesunięć zostaną ustalone na podstawie potrzeb związanych z wykonaniem ustawy i analizy odpowiednich pozycji budżetu państwa.
Przeniesienia będą ograniczone do zmian niezbędnych do wykonania ustawy. Nie będą prowadzić do zwiększenia łącznych kwot dochodów i wydatków budżetu państwa ani zmiany wysokości deficytu budżetowego. Rozporządzenie nie będzie stanowiło podstawy do zmiany przeznaczenia środków publicznych określonego w ustawie budżetowej.

Cele projektowanej regulacji nawiązują do konstytucyjnych zadań ochrony dziedzictwa narodowego i tworzenia warunków dostępu do dóbr kultury oraz do wolności badań naukowych i ogłaszania ich wyników. Utworzenie Instytutu nie przyznaje mu wyłączności na badanie ani interpretowanie historii w zakresie objętym jego działalnością. Wykonywanie nadzoru nad Instytutem powinno respektować wolność badań naukowych. Ograniczenia dotyczące Dyrektora służą zapewnieniu bezstronności i prawidłowego wykonywania obowiązków, a ich ocena wymaga uwzględnienia zasady proporcjonalności, równości oraz wolności zrzeszania się.

Proponowany termin wejścia ustawy w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia odpowiada podstawowemu okresowi vacatio legis przewidzianemu w ustawie o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych. Uzasadnia go organizacyjny charakter regulacji oraz brak powszechnych obowiązków dostosowawczych nakładanych na obywateli i przedsiębiorców. Uruchomienie Instytutu będzie następowało etapowo po wejściu ustawy w życie, na podstawie przepisów dostosowujących.

Przepisy określają zasady powołania Pełnomocnika do spraw organizacji Instytutu, wykonywania przez niego zadań Dyrektora, zgłoszenia Instytutu do KRS oraz powołania pierwszego Dyrektora. Regulują także wyposażenie Instytutu w nieruchomości i inne mienie, ustalenie pierwszego planu finansowego oraz dokonywanie przeniesień budżetowych. Możliwość wykorzystania w kolejnych latach niewydatkowanych środków dotacji początkowej ma zapewnić ciągłość finansowania czynności organizacyjnych. Rozwiązania te umożliwią stopniowe rozpoczęcie działalności i przejście od organizacji Instytutu przez Pełnomocnika do kierowania nim przez Dyrektora albo osobę, której powierzono pełnienie jego obowiązków.

[4] Jakie są przewidywane skutki społeczne projektowanych rozwiązań?

Przewiduje się, że projektowana ustawa wywoła pozytywne skutki społeczne, przede wszystkim przez zwiększenie dostępności wiedzy o Ignacym Daszyńskim, historii polskiego parlamentaryzmu, walk o

niepodległość Polski oraz o prawa obywatelskie i pracownicze. Działalność Instytutu będzie służyła rozwijaniu świadomości historycznej i obywatelskiej, upowszechnianiu wartości demokratycznych oraz zachowaniu pamięci o niepodległościowym nurcie polskiej lewicy, emancypacyjnych ruchach społecznych i związkach zawodowych.

Bezpośrednimi odbiorcami działalności Instytutu będą w szczególności:
– uczniowie, studenci, nauczyciele i inne osoby zainteresowane historią Polski, które uzyskają możliwość korzystania z publikacji, wykładów, dyskusji, konkursów i innych przedsięwzięć popularyzatorskich,
– badacze zajmujący się problematyką objętą celami Instytutu, dla których jego działalność stworzy dodatkowe możliwości upowszechniania wyników badań, wymiany wiedzy oraz ubiegania się o stypendia,
– zwycięzcy konkursów organizowanych przez Instytut, którzy będą mogli otrzymać wsparcie stypendialne na zasadach określonych w przepisach wykonawczych,
– organizacje społeczne, związki zawodowe, placówki oświatowe, naukowe i kulturalne, które będą mogły korzystać z dorobku Instytutu i podejmować wspólne przedsięwzięcia związane z jego celami,
– społeczności lokalne związane z miejscami pamięci o Ignacym Daszyńskim i innych przedstawicielach lewicy niepodległościowej, które mogą odnieść korzyści z opieki nad tymi miejscami i popularyzowania ich znaczenia.

Działalność Instytutu będzie miała zasięg ogólnopolski. Na etapie projektowania ustawy nie jest możliwe rzetelne określenie liczby jej bezpośrednich beneficjentów. Będzie ona zależeć od skali działalności Instytutu, wysokości dostępnych środków, programu przedsięwzięć oraz zainteresowania odbiorców. Grupy te częściowo się pokrywają, dlatego ich liczebności nie należy sumować. W szczególności liczba stypendystów będzie zależeć od wysokości funduszu stypendialnego oraz rodzajów i wysokości stypendiów określonych w rozporządzeniu. Projekt nie ustala liczby przyznawanych świadczeń.

Najważniejsze przewidywane korzyści mają charakter niepieniężny. Obejmują poszerzenie dostępu do wiedzy historycznej, wzbogacenie oferty edukacyjnej, stworzenie warunków do debaty o tradycjach demokratycznych i prawach pracowniczych oraz wsparcie aktywności naukowej i społecznej. Badanie i upowszechnianie historii ruchów emancypacyjnych może sprzyjać lepszemu rozumieniu procesów rozszerzania praw i udziału różnych grup społecznych w życiu publicznym. Działalność dotycząca miejsc pamięci może również wspierać lokalne inicjatywy upamiętniające i więzi między mieszkańcami.

W roku wejścia ustawy w życie skala korzyści będzie ograniczona ze względu na konieczność zorganizowania Instytutu, zatrudnienia pracowników i przygotowania programu działalności. W kolejnych latach przewiduje się stopniowe zwiększanie liczby przedsięwzięć i ich odbiorców, stosownie do dostępnego finansowania. Projekt nie nakłada na obywateli, rodziny ani gospodarstwa domowe obowiązków związanych z uczestnictwem w działalności Instytutu i nie przewiduje bezpośrednich obciążeń finansowych tych grup.

[5] Jakie są przewidywane skutki gospodarcze projektowanych rozwiązań?

Projekt będzie oddziaływał na Instytut imienia Ignacego Daszyńskiego jako nowo utworzony podmiot prowadzący działalność badawczą, wydawniczą i popularyzatorską oraz jako pracodawcę i nabywcę towarów i usług. Pośrednie oddziaływanie obejmie przedsiębiorców świadczących usługi związane z działalnością Instytutu, w szczególności wydawnicze, poligraficzne, informatyczne, digitalizacyjne oraz związane z organizacją konferencji i wydarzeń edukacyjnych. Wśród tych podmiotów mogą znajdować się mikroprzedsiębiorcy oraz mali i średni przedsiębiorcy.

Projekt będzie również oddziaływał na osoby zatrudnione przez Instytut lub współpracujące z nim przy realizacji jego zadań oraz na osoby otrzymujące stypendia. Liczba jego pracowników, współpracowników, stypendystów oraz przedsiębiorców realizujących dostawy i usługi będzie zależała od organizacji Instytutu, zakresu podejmowanych działań oraz dostępnych środków finansowych. Na etapie projektowania ustawy nie ma podstaw do wiarygodnego określenia liczebności tych grup.

Utworzenie Instytutu będzie wiązało się z zatrudnieniem pracowników oraz zapotrzebowaniem na towary i usługi niezbędne do rozpoczęcia i prowadzenia jego działalności. Może to stworzyć dodatkowe możliwości uzyskiwania zamówień przez przedsiębiorców, w tym podmioty sektora MŚP. Skala tego oddziaływania będzie zależała od planów działalności i planów finansowych Instytutu.

Prowadzenie badań, działalności wydawniczej i programów stypendialnych może wspierać rozwój kompetencji osób zaangażowanych w realizację zadań Instytutu oraz umożliwiać im podejmowanie i kontynuowanie pracy badawczej.

Projekt nie ustanawia nowych obowiązków administracyjnych ani sprawozdawczych dla przedsiębiorców i konsumentów. Ze względu na przedmiot i skalę projektowanej działalności nie przewiduje się istotnego wpływu na inflację, produktywność gospodarki, bezpośrednie inwestycje zagraniczne ani ogólną sytuację na rynku pracy.

W roku wejścia w życie ustawy korzyści gospodarcze mogą wynikać przede wszystkim z zamówień związanych z organizacją i rozpoczęciem działalności Instytutu. W kolejnych latach mogą wiązać się z zakupami towarów i usług służących realizacji jego zadań. Na obecnym etapie nie jest możliwe wiarygodne określenie wartości tych korzyści w mln zł, ponieważ projekt nie określa struktury zakupów ani zakresu usług zlecanych podmiotom zewnętrznym.

Projekt przewiduje przyznanie Instytutowi w 2026 r. jednorazowej dotacji w wysokości 10 mln zł na pierwsze wyposażenie w środki obrotowe. Kwota ta nie stanowi oszacowania korzyści przedsiębiorców ani wartości zamówień, które zostaną im udzielone.

Nie przewiduje się bezpośrednich, obowiązkowych kosztów dostosowawczych po stronie przedsiębiorców i konsumentów. Koszty utworzenia i funkcjonowania Instytutu będą ponoszone ze środków przewidzianych na finansowanie jego działalności. Brak danych pozwalających oszacować gospodarcze efekty netto projektu, w tym z uwzględnieniem alternatywnego wykorzystania środków publicznych.

[6] Jakie są przewidywane skutki finansowe projektowanych rozwiązań, w szczególności wpływ na sektor finansów publicznych, w tym na budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego?

Projektowana ustawa spowoduje zwiększenie wydatków budżetu państwa związanych z utworzeniem i funkcjonowaniem Instytutu imienia Ignacego Daszyńskiego. Na potrzeby symulacji przyjęto jednorazowy wydatek w wysokości 10 mln zł na pierwsze wyposażenie w środki obrotowe oraz 5 mln zł rocznie na bieżącą działalność Instytutu.

Jednorazowa dotacja w wysokości 10 mln zł została przewidziana w art. 18 ust. 1 projektu. Roczne koszty działalności w wysokości 5 mln zł stanowią założenie przyjęte do oszacowania skutków finansowych. Będą pokrywane z dotacji podmiotowej, o której mowa w art. 12 ust. 1 projektu, przekazywanej przez ministra właściwego do spraw pracy ze środków ujętych w części budżetowej, której jest dysponentem.

Przy założeniu przyznania obu dotacji w pierwszym roku wydatki budżetu państwa wyniosą 15 mln zł w roku rozpoczęcia działalności, a następnie 5 mln zł w każdym kolejnym roku.

W perspektywie dziesięciu lat łączne wydatki budżetu państwa na wskazane dotacje wyniosą 60 mln zł, z czego 10 mln zł będzie miało charakter jednorazowy, a 50 mln zł zostanie przeznaczone na bieżącą działalność Instytutu.

W ramach rocznej dotacji podmiotowej finansowane będą bieżące koszty realizacji zadań Instytutu, w tym koszty zatrudnienia, utrzymania siedziby oraz działalności badawczej, wydawniczej i popularyzatorskiej. Zgodnie z art. 14 ust. 3 projektu na fundusz stypendialny będzie można przeznaczyć nie więcej niż 5% dotacji podmiotowej, co przy przyjętej kwocie 5 mln zł oznacza do 0,25 mln zł rocznie. Kwota ta mieści się w rocznej dotacji i nie stanowi dodatkowego wydatku ponad przedstawione wartości.

Projekt nie nakłada obowiązku finansowania Instytutu na jednostki samorządu terytorialnego. W symulacji nie uwzględniono potencjalnych środków z funduszy Unii Europejskiej, programów badawczych, darowizn ani innych przychodów Instytutu, ponieważ ich uzyskanie i wysokość nie są na tym etapie obecnie przesądzone.

Symulację sporządzono na podstawie wysokości jednorazowej dotacji określonej w projekcie oraz przyjętego przez wnioskodawców założenia finansowania bieżącej działalności kwotą 5 mln zł rocznie. Przyjęto dziesięcioletni okres, liczony od roku rozpoczęcia działalności Instytutu, pełną roczną dotację podmiotową już

w pierwszym roku oraz niezmienną nominalną wysokość tej dotacji w kolejnych latach. Nie zastosowano waloryzacji rocznej dotacji.

Zestawienie obejmuje wskazane dotacje. Nie obejmuje odrębnej wyceny nieruchomości i innego mienia przekazywanego Instytutowi ani ewentualnych dodatkowych środków na pozyskanie nieruchomości na podstawie art. 17 projektu. Nie oszacowano również skutków przewidzianych w tym przepisie zwolnień podatkowych i zwolnienia z opłat sądowych. W przypadku wystąpienia takich skutków będą one wymagały odrębnego uwzględnienia w ocenie finansowej projektu.

[7] Wykaz źródeł finansowania, jeśli projekt ustawy pociąga za sobą obciążenie budżetu państwa lub budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Realizacja projektu wymaga zapewnienia środków budżetowych na utworzenie i działalność Instytutu imienia Ignacego Daszyńskiego. Przy przyjętych założeniach potrzeby finansowe wyniosą 15 mln zł w pierwszym roku działalności, w tym 10 mln zł jednorazowej dotacji na pierwsze wyposażenie w środki obrotowe oraz 5 mln zł dotacji podmiotowej na bieżącą działalność. W kolejnych latach przewiduje się finansowanie bieżącej działalności kwotą 5 mln zł rocznie.

Możliwość pokrycia tych wydatków w ramach środków już zaplanowanych w budżecie państwa wymaga ustalenia z dysponentami odpowiednich części budżetowych. Jeżeli przesunięcia w ramach istniejących limitów okażą się niewystarczające, konieczne będzie zapewnienie dodatkowych środków w budżecie państwa.

Podstawowym źródłem finansowania będzie budżet państwa, w części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw pracy. Z tej części będą przekazywane zarówno jednorazowa dotacja na pierwsze wyposażenie w środki obrotowe, jak i coroczna dotacja podmiotowa na pokrycie bieżących kosztów realizacji zadań Instytutu.

Projekt przewiduje możliwość dokonania przeniesień budżetowych na zasadach określonych w art. 23. Przepis ten ustanawia mechanizm przesunięcia środków, jednak nie wskazuje konkretnych pozycji budżetowych, z których zostaną one przeniesione. Określenie tych pozycji oraz kwot możliwych do przesunięcia wymaga analizy budżetu państwa. Na obecnym etapie nie przesądzono szczegółowego źródła pokrycia dodatkowych wydatków w ramach tego budżetu.

Uzupełniającymi źródłami finansowania działalności Instytutu mogą być środki z funduszy Unii Europejskiej i programów badawczych, darowizny, spadki, zapisy oraz pozostałe przychody przewidziane w art. 12 ust. 2 projektu. Ze względu na brak pewności ich uzyskania nie uwzględniono ich jako źródła pokrycia wydatków przyjętych w symulacji.

Projekt nie przewiduje obowiązkowego finansowania Instytutu z budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

[8] Czy projekt ustawy podlega procedurze notyfikacyjnej?

- **Nie**

III. Wymogi określone w art. 34 ust. 2a i 2b regulaminu Sejmu

[9] Czy projekt ustawy zawiera przepisy określające zasady podejmowania, wykonywania lub zakończenia działalności gospodarczej (art. 34 ust. 2a regulaminu Sejmu)?

- **Nie**
- Tak

Projekt ustawy określa organizację, zadania i zasady finansowania Instytutu imienia Ignacego Daszyńskiego. Nie określa zasad podejmowania, wykonywania ani zakończenia działalności gospodarczej przez przedsiębiorców. Nie wprowadza wymogów dotyczących dostępu do rynku ani nowych obowiązków związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, w tym przez mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców.

[10] Czy wdrożenie projektowanych przepisów spowoduje obciążenia administracyjne mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców (art. 34 ust. 2a regulaminu Sejmu)?

- **Nie**
- Tak

Wdrożenie projektowanych przepisów nie spowoduje dodatkowych obciążeń administracyjnych mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców. Projekt nie nakłada na te podmioty nowych obowiązków informacyjnych, ewidencyjnych, sprawozdawczych ani związanych z uzyskiwaniem zezwoleń lub dokonywaniem zgłoszeń.

[11] Czy projekt ustawy zawiera przepisy regulacyjne lub określa wymogi dotyczące świadczenia usług transgranicznych w rozumieniu ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (art. 34 ust. 2b regulaminu Sejmu)?

- **Nie**
- Tak

SEJM RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
KANCELARIA SEJMU
BIURO EKSPERTYZ I OCENY SKUTKÓW REGULACJI

Warszawa, 28 października 2026 r.

BEOS-WPEiM-2633/26

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU
L. dz. SPS-111.020.345.9.2026
Data wpływu 29.10.26r.

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu ustawy o Instytucie imienia Ignacego Daszyńskiego (przedstawiciel wnioskodawców: posłanka Anna Maria Żukowska)

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2026 r. poz. 573, ze zm.) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Projekt ustawy zakłada utworzenie Instytutu imienia Ignacego Daszyńskiego (dalej: Instytut) (art. 16 projektu). Instytut będzie miał osobowość prawną i będzie instytutem badawczym w rozumieniu ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych[1] (art. 2 projektu).

Proponowana ustawa określa organizację, cele działalności Instytutu i jego zadania, nadzór nad Instytutem oraz gospodarkę Instytutu. Instytut będzie inicjował, podejmował i wspierał działania mające na celu m.in. ochronę, kultywowanie oraz upowszechnianie myśli społecznej i politycznej Ignacego Daszyńskiego, wiedzy o historii polskiego parlamentaryzmu, emancypacyjnych ruchów społecznych i związków zawodowych, walk o niepodległość Polski, prawa obywatelskie i pracownicze, promowanie wartości demokratycznych oraz

[1] Dz. U. z 2026 r. poz. 741.

ochronę dziedzictwa i upamiętnienie niepodległościowego nurtu polskiej lewicy (art. 3 ust. 1 projektu).

Działania Instytutu będą obejmować: prowadzenie badań naukowych, upowszechnianie ich wyników, działalność wydawniczą, dokumentacyjną, informacyjną, promocyjną i biblioteczną, opiekę nad miejscami pamięci, organizowanie uroczystości, konferencji, sympozjów, wykładów, seminariów, dyskusji, prowadzenie działalności popularyzatorskiej, organizowanie konkursów oraz ustanawianie programów stypendialnych (art. 2 ust. 2 projektu).

Organami Instytutu będą Dyrektor Instytutu oraz Rada Naukowa (art. 5-10 projektu). Dyrektor Instytutu będzie powoływany przez ministra właściwego do spraw pracy (dalej: minister) na pięcioletnią kadencję (art. 6 projektu). Art. 7 projektu określa wymogi, które musi spełniać kandydat na stanowisko Dyrektora Instytutu, jednym z wymogów jest posiadanie obywatelstwa polskiego (art. 7 ust. 1 pkt 1 projektu). Zadania i kompetencje Rady Naukowej, czas trwania jej kadencji oraz kwalifikacje osób będących członkami Rady Naukowej oraz tryb powoływania Rady Naukowej będą określone w nadanym przez ministra statucie Instytutu (art. 10 i art. 4 projektu).

Instytut będzie prowadził samodzielną gospodarkę finansową na zasadach określonych w proponowanej ustawie oraz ustawie o instytutach badawczych (art. 11 projektu). Przychodem Instytutu będzie coroczna dotacja podmiotowa z budżetu państwa, przeznaczona na pokrycie bieżących kosztów realizacji zadań Instytutu. Przychodami Instytutu mogą być ponadto środki pochodzące z innych tytułów, np. z funduszy Unii Europejskiej, programów badawczych, ze sprzedaży albo z tytułu przekazania do odpłatnego używania składników mienia będącego własnością Instytutu, darowizny, spadki, zapisy, przychody z innych tytułów (art. 12 projektu).

Zgodnie z projektem, minister ma wyposażyć Instytut w nieruchomości niezbędne do rozpoczęcia jego działalności lub zapewnić środki na pozyskanie takich nieruchomości. Z tytułu tego wyposażenia Instytut będzie zwolniony z podatku dochodowego od osób prawnych oraz podatku od towarów i usług oraz nie będzie ponosił opłat sądowych w zakresie związanym z wyposażeniem. W 2026 r. minister ma przyznać Instytutowi jednorazową dotację w wysokości 10 milionów złotych na pierwsze wyposażenie w środki obrotowe (art. 17 i art. 18 projektu).

Proponowana ustawa ma wejść w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem ustawy

Odnosząc się do proponowanych przepisów projektu ustawy, należy wskazać:

- art. 107 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TfUE), co do zasady zakazujący przyznawania pomocy publicznej;

– art. 45 TfUE, ustanawiający swobodę przepływu pracowników wewnątrz Unii.

3. Analiza przepisów projektu ustawy pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

3.1. Zgodnie z art. 107 ust. 1 TfUE wszelka pomoc przyznawana przez państwo członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiejkolwiek formie; która zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów, jest niezgodna z rynkiem wewnętrznym w zakresie, w jakim wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi. Art. 107 ust. 2 i 3 TfUE wskazują rodzaje pomocy zgodnej z rynkiem wewnętrznym oraz takie które mogą być uznane za zgodne z tym rynkiem.

Zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej: TSUE) pomoc udzielona przedsiębiorcy przez państwo członkowskie jest niezgodna z rynkiem wewnętrznym, jeżeli spełnia łącznie cztery przesłanki: 1) pomoc została udzielona przez państwo członkowskie lub przy użyciu jego zasobów; 2) pomoc stanowi dla przedsiębiorstwa korzyść; 3) pomoc ma charakter selektywny 3) pomoc grozi zakłóceniem lub zakłóca konkurencję oraz wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi. Przesłanki te muszą być spełnione kumulatywnie[2].

Zgodnie z projektem działalność Instytutu będzie finansowana z budżetu państwa w oparciu o coroczną dotację podmiotową. Dotacja ta ma być przeznaczona na pokrycie bieżących kosztów realizacji zadań Instytutu (art. 12 ust. 1 projektu). Instytut otrzyma też ze środków budżetu państwa jednorazową dotację na pierwsze wyposażenie w środki obrotowe (art. 18 projektu). Minister wyposaży Instytut w nieruchomości niezbędne do rozpoczęcia jego działalności lub zapewni Instytutowi środki na pozyskanie takich nieruchomości, a państwowe jednostki budżetowe będą mogły, przez 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, przekazywać nieodpłatnie na potrzeby Instytutu mienie pozostające w ich władaniu. Z tytułu tego wyposażenia Instytut będzie zwolniony z podatku dochodowego od osób prawnych oraz podatku od towarów i usług oraz nie będzie ponosił opłat sądowych w zakresie związanym z wyposażeniem (art. 17). Instytut otrzyma więc środki pochodzące z zasobów państwa.

Należy rozważyć, czy działalność Instytutu ma charakter gospodarczy i czy w związku z tym Instytut powinien być traktowany jako przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 107 TfUE.

---

[2] Wyrok TSUE z 24 lipca 2003 r. w sprawie C-280/00, *Altmark*, ECLI: ECLI:EU:C:2003:415; wyrok Sądu Pierwszej Instancji (dalej: SPI) z 22 lutego 2006 r. w sprawie T-34/02, *EURL Le Levant 001 i in. przeciwko Komisji,* ECLI: ECLI:EU:T:2006:59; wyrok TSUE z 17 września 2020 r. w sprawie C-212/19, *Ministre de l'Agriculture et de l'Alimentation przeciwko Compagnie des pêches de Saint-Malo*, ECLI:EU:C:2020:726, pkt 38.

Projekt nie zakłada, że Instytut będzie prowadził działalność gospodarczą, jednak katalog zadań Instytutu ma charakter otwarty (art. 3 ust. 2 projektu) i część działalności potencjalne może mieć charakter gospodarczy (działalność wydawnicza – art. 3 ust. 2 pkt 10 projektu, organizowanie uroczystości, konferencji, sympozjów, wykładów, seminariów, dyskusji oraz prowadzenie innej działalności popularyzatorskiej – art. 3 ust. 2 pkt 4 projektu). Działalność Instytutu będzie wyznaczona określonymi w projekcie celami (ochrona, kultywowanie, upowszechnianie myśli społecznej i politycznej Ignacego Daszyńskiego, wiedzy o historii polskiego parlamentaryzmu, walk o niepodległość Polski, o prawa obywatelskie i o prawa pracownicze, emancypacyjnych ruchów społecznych i związków zawodowych, promowanie wartości demokratycznych, ochronę dziedzictwa i upamiętnienie niepodległościowego nurtu polskiej lewicy (art. 3 ust. 1 projektu). Odnosząc zadania Instytutu do celów jego działalności, należy uznać, że zasadnicza działalność Instytutu będzie miała charakter niegospodarczy. W tym miejscu można dodatkowo przywołać komunikat Komisji: Zasady ramowe pomocy państwa na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną2022/C414/01 [3] (dalej: zasady ramowe BRI), w którym Komisja określiła zasady, jakim musi podlegać pomoc państwa przeznaczona na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną, aby była zgodna z rynkiem wewnętrznym na podstawie art. 107 ust. 2 i 3, ale też odniosła się m.in. do kwestii określenia, jaki rodzaj działalności może być traktowany jako działalność o charakterze niegospodarczym i nie tym samym nie będzie stanowił pomocy państwa w rozumieniu art. 107 TfUE. W pkt 20 zasad ramowych BRI Komisja wskazała w szczególności: publiczną działalność edukacyjną, niezależną działalność badawczo-rozwojową prowadzoną w celu poszerzania wiedzy, rozpowszechnianie wyników badań na zasadzie niedyskryminacji i braku wyłączności, np. przez nauczanie, dostępne bazy danych, otwarte publikacje i otwarte oprogramowanie.

Podsumowując, można uznać, że realizacja zadań Instytutu w kontekście celów określonych w projekcie oraz rozpowszechnianie wyników badań i prowadzonej działalności ma zasadniczo charakter niegospodarczy. Finansowanie działalności Instytutu ze środków publicznych w zakresie określonym w projekcie nie będzie zakłócać konkurencji lub grozić jej zakłóceniem i nie będzie miało wpływu na wymianę handlową między państwami członkowskimi. Finansowanie, o którym mowa w projekcie ustawy, nie będzie objęte zakazem wynikającym z art. 107 ust. 1 TfUE i nie będzie stanowić niedozwolonej pomocy państwa.

3.2. Projekt w art. 7 ust. 1 pkt 1 ustanawia wymóg posiadania obywatelstwa polskiego w odniesieniu do kandydata stanowisko Dyrektora Instytutu. Dyrektorem Instytutu nie będzie mogła być osoba nieposiadająca obywatelstwa polskiego, a więc także obywatel innego niż RP państwa

[3] C/2022/7388; Dz. Urz. UE C 414 z 28.10.2022, s. 1.

członkowskiego UE. Powołanie, o którym mowa w projekcie ustawy, jest formą nawiązania stosunku pracy w rozumieniu ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy[4] (art. 6 ust. 5 projektu oraz art. 2 i przepisy rozdziału III oddział 1 kodeksu pracy). Proponowane przepisy należy ocenić pod kątem zgodności z zasadą swobody przepływu pracowników w rozumieniu art. 45 TfUE.

Zasada swobodnego przepływu pracowników wewnątrz Unii obejmuje zniesienie wszelkiej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową między pracownikami państw członkowskich w zakresie zatrudnienia (art. 45 ust. 1 i 2 TfUE). Zgodnie z orzecznictwem TSUE swoboda przepływu pracowników oznacza zniesienie także barier o charakterze niedyskryminującym. TSUE za sprzeczne z art. 45 TfUE uznaje regulacje krajowe, które uniemożliwiają lub zniechęcają pracownika – obywatela UE do skorzystania ze swobody przemieszczania się do innego państwa członkowskiego. Postanowienia art. 45 TfUE nie mają jednak zastosowania do zatrudnienia w administracji publicznej (art. 45 ust. 4 TfUE). Wyłączenie to ma charakter wyjątku, a jego treść, wraz z pojęciem „administracja publiczna", jest przedmiotem orzecznictwa TSUE[5].

TSUE stwierdził, że pojęcie administracji publicznej w rozumieniu przepisów TfUE należy interpretować i stosować jednolicie w całej Unii i w związku z tym nie może być w pełni pozostawione uznaniu państw członkowskich. Zgodnie z orzecznictwem TSUE art. 45 ust. 4 TfUE ma zastosowanie tylko do stanowisk, które są związane z bezpośrednim lub pośrednim udziałem w wykonywaniu władzy powierzonej przez prawo publiczne oraz funkcji, które mają na celu ochronę ogólnych interesów państwa lub władz publicznych i wymagają zatem od osób dysponujących tymi uprawnieniami istnienia szczególnej relacji solidarności z państwem oraz wzajemności praw i obowiązków leżących u podstaw więzów obywatelstwa. TSUE stoi na stanowisku, że art. 45 ust. 4 TfUE może być zastosowany wówczas, gdy wykonywanie uprawnień przyznanych przez prawo publiczne odbywa się regularnie oraz nie jest bardzo niewielką częścią prowadzonej aktywności. Wyłączenia określonego w art. 45 ust. 4 TFUE nie stosuje się natomiast do stanowisk, które podlegają wprawdzie państwu lub innym podmiotom prawa publicznego, jednak nie wiążą się ze współdziałaniem przy wykonywaniu zadań należących do administracji publicznej we właściwym znaczeniu.

---

[4] Dz. U. z 2026 r. poz. 1245.

[5] Zob. m.in. wyroki TSUE: z 17 grudnia 1980 r. w sprawie *Komisja przeciwko Belgii*, 149/79, ECLI:EU:C:1980:297, pkt 10, 12, 18 i 19; z 16 czerwca 1987 r. w sprawie *Komisja przeciwko Włochom*, 225/85, ECLI:EU:C:1987:284, pkt 7; z 2 lipca 1996 r. w sprawie *Komisja przeciwko Grecji*, C-290/94, ECLI:EU:C:1996:265, pkt 2; z 30 września 2003 r. w sprawie *Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española*, C-405/01, ECLI:EU:C:2003:515, pkt 40; z 30 września 2003 r. w sprawie *Anker i inni*, C-47/02, ECLI:EU:C:2003:516, pkt 57-60; z 10 września 2014 r. w sprawie *Haralambidis*, C-270/13, ECLI:EU:C:2014:2185, pkt 42-45; z 6 października 2015 r. w sprawie *Brouillard*, C-298/14, ECLI:EU:C:2015:652, pkt 30-32; z 22 czerwca 2017 r. w sprawie *Bechtel*, C-20/16, pkt 34 i 35.

Dodatkową wskazówką interpretacyjną może być treść komunikatu Komisji z 11 grudnia 2002 r. dotyczącego swobody przepływu pracowników[6] oraz komunikatu Komisji z 13 lipca 2010 r. do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Potwierdzenie zasady swobodnego przepływu pracowników: prawa oraz główne zmiany"[7]. Komisja Europejska uważa, że wyjątek dotyczący administracji publicznej odnosi się przede wszystkim do sił zbrojnych, policji, wymiaru sprawiedliwości, administracji skarbowej oraz dyplomacji[8]. Może odnosić się do stanowisk w administracji publicznej szczebla centralnego lub lokalnego, których sprawowanie zakłada wykonywanie władzy państwowej, w związku z procesem tworzenia lub stosowania prawa oraz nadzoru nad jednostkami podporządkowanymi. Zgodnie z orzecznictwem TSUE Komisja podkreśla, że art. 45 ust. 4 TfUE ma charakter wyjątku, który należy interpretować w sposób zawężający, a kryteria kwalifikujące do skorzystania z wyjątku należy rozpatrywać indywidualnie.

Zgodnie z art. 6 ust. 2 projektu Dyrektora Instytutu będzie powoływał minister. Dyrektor będzie kierował Instytutem oraz będzie reprezentował go na zewnątrz. Dla oceny, czy zadania wykonywane przez Dyrektora Instytutu na podstawie stosunku pracy będą tego rodzaju, że istnieje konieczność zapewnienia istnienia szczególnej relacji solidarności z państwem oraz wzajemności praw i obowiązków leżących u podstaw więzów obywatelstwa, należy odnieść się do zadań Instytutu i charakteru jego działalności. Zgodnie z art. 3 projektu działalność Instytutu jest związana m.in. z ochroną, kultywowaniem, rozpowszechnianiem myśli społecznej i politycznej Ignacego Daszyńskiego, upowszechnianiem wiedzy o historii polskiego parlamentaryzmu, wiedzy o historii walk o niepodległość Polski, upamiętnieniem niepodległościowego nurtu polskiej lewicy. Można zatem uznać, że przy sprawowaniu funkcji Dyrektora Instytutu ważny będzie jego stosunek do wartości patriotycznych związanych z historią Polski. Odnosząc się natomiast do orzecznictwa TSUE, dotyczącego interpretacji art. 45 ust. 4 TfUE, trudno mówić o bezpośrednim lub pośrednim udziale Dyrektora Instytutu w wykonywaniu władzy powierzonej przez prawo publiczne oraz o funkcji, która ma na celu ochronę ogólnych interesów państwa lub władz publicznych. Wobec tego wymóg posiadania obywatelstwa polskiego w odniesieniu do kandydata na stanowisko Dyrektora Instytutu może być uznany za niezgodny z art. 45 TfUE.

---

[6] Communication from the Commission "Free movement of workers – achieving the full benefits and potential" (COM(2002) 694 final).

[7] KOM(2010) 373 wersja ostateczna.

[8] Jednocześnie Komisja Europejska wyraźnie zastrzega, że nie wszystkie stanowiska w wymienionych przez nią dziedzinach administracji publicznej wiążą się z wykonywaniem władzy publicznej i odpowiedzialnością za ochronę ogólnych interesów państwa.

4. Konkluzja

Poselski projekt ustawy o Instytucie imienia Ignacego Daszyńskiego dotyczy kwestii objętych zakresem prawa Unii Europejskiej.

Art. 7 ust. 1 pkt 1 projektu ustawy może być uznany za niezgodny z art. 45 TfUE.

W pozostałym zakresie projekt ustawy nie jest sprzeczny z prawem UE.

Autor:
Dorota Olejniczak
ekspert ds. legislacji
w Biurze Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Akceptował:
Wicedyrektor Biura Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Ziemowit Cieślik
/podpisano elektronicznie/

SEJM RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
KANCELARIA SEJMU
BIURO EKSPERTYZ I OCENY SKUTKÓW REGULACJI

Warszawa, 28 października 2026 r.

BEOS-WPEiM-2634/26

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU
L. dz. SPS-III.020.345.10.2026
Data wpływu 29.10.26r.

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia w sprawie stwierdzenia, czy poselski projekt ustawy o Instytucie imienia Ignacego Daszyńskiego (przedstawiciel wnioskodawców: posłanka Anna Maria Żukowska) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu

Projekt ustawy zakłada utworzenie Instytutu imienia Ignacego Daszyńskiego (dalej: Instytut) (art. 16 projektu). Instytut będzie miał osobowość prawną i będzie instytutem badawczym w rozumieniu ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych[1] (art. 2 projektu).

Proponowana ustawa określa organizację, cele działalności Instytutu i jego zadania, nadzór nad Instytutem oraz gospodarkę Instytutu. Instytut będzie inicjował, podejmował i wspierał działania mające na celu m.in. ochronę, kultywowanie oraz upowszechnianie myśli społecznej i politycznej Ignacego Daszyńskiego, wiedzy o historii polskiego parlamentaryzmu, emancypacyjnych ruchów społecznych i związków zawodowych, walk o niepodległość Polski, prawa obywatelskie i pracownicze, promowanie wartości demokratycznych oraz ochronę dziedzictwa i upamiętnienie niepodległościowego nurtu polskiej lewicy (art. 3 ust. 1 projektu).

Działania Instytutu będą obejmować: prowadzenie badań naukowych, upowszechnianie ich wyników, działalność wydawniczą, dokumentacyjną, informacyjną, promocyjną i biblioteczną, opiekę nad miejscami pamięci, organizowanie uroczystości, konferencji, sympozjów, wykładów, seminariów, dyskusji, prowadzenie działalności popularyzatorskiej, organizowanie konkursów oraz ustanawianie programów stypendialnych (art. 2 ust. 2 projektu).

Organami Instytutu będą Dyrektor Instytutu oraz Rada Naukowa (art. 5-10 projektu). Dyrektor Instytutu będzie powoływany przez ministra właściwego do spraw pracy (dalej: minister) na pięcioletnią kadencję (art. 6 projektu). Art. 7

[1] Dz. U. z 2026 r. poz. 741.

projektu określa wymogi, które musi spełniać kandydat na stanowisko Dyrektora Instytutu, jednym z wymogów jest posiadanie obywatelstwa polskiego (art. 7 ust. 1 pkt 1 projektu). Zadania i kompetencje Rady Naukowej, czas trwania jej kadencji oraz kwalifikacje osób będących członkami Rady Naukowej oraz tryb powoływania Rady Naukowej będą określone w nadanym przez ministra statucie Instytutu (art. 10 i art. 4 projektu).

Instytut będzie prowadził samodzielną gospodarkę finansową na zasadach określonych w proponowanej ustawie oraz ustawie o instytutach badawczych (art. 11 projektu). Przychodem Instytutu będzie coroczna dotacja podmiotowa z budżetu państwa, przeznaczona na pokrycie bieżących kosztów realizacji zadań Instytutu. Przychodami Instytutu mogą być ponadto środki pochodzące z innych tytułów, np. z funduszy Unii Europejskiej, programów badawczych, ze sprzedaży albo z tytułu przekazania do odpłatnego używania składników mienia będącego własnością Instytutu, darowizny, spadki, zapisy, przychody z innych tytułów (art. 12 projektu).

Zgodnie z projektem, minister ma wyposażyć Instytut w nieruchomości niezbędne do rozpoczęcia jego działalności lub zapewnić środki na pozyskanie takich nieruchomości. Z tytułu tego wyposażenia Instytut będzie zwolniony z podatku dochodowego od osób prawnych oraz podatku od towarów i usług oraz nie będzie ponosił opłat sądowych w zakresie związanym z wyposażeniem. W 2026 r. minister ma przyznać Instytutowi jednorazową dotację w wysokości 10 milionów złotych na pierwsze wyposażenie w środki obrotowe (art. 17 i art. 18 projektu).

Projekt ustawy nie zawiera przepisów mających na celu wykonanie prawa Unii Europejskiej.

Poselski projekt ustawy o Instytucie imienia Ignacego Daszyńskiego **nie jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej** w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu.

Autor:
Dorota Olejniczak
ekspert ds. legislacji
w Biurze Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Akceptował:
Wicedyrektor Biura Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Ziemowit Cieślik
/podpisano elektronicznie/